

نظام حقوقی حاکم بر پروازهای چارتری در حقوق ایران و بین الملل

سید محمد باقر قارونی

فاضلی دادگستری

دکتر منصوب به دانشنه

عضو هیأت علمی

دانشگاه شهید چمران

سرشناسه	: قارونی، سیدمحمدباقر، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: نظام حقوقی حاکم بر پروازهای چارتری در حقوق ایران و بین الملل / سیدمحمدباقر قارونی.
مشخصات نشر	: تهران : فکرسازان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۷ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۶۰-۶۲-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۷۹.
موضوع	: حما و نقل هوایی -- قوانین و مقررات
موضوع	: Aeronautics, Commercial -- Law and legislation
موضوع	: حمل و نقل هوایی -- مسافران -- قوانین و مقررات
موضوع	: Aeronautics, Commercial -- Passenger traffic -- Law and legislation
شناسه افزوده	: عطاشنه، منصور، ۱۳۴۸ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ عن ۲ق/۹۵
رده بندی دیویی	: ۳۴۳/۰۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۸۲۹۹۶

تهران؛ انتشارات فکرساز

نظام حقوقی حاکم بر پروازهای چارتری در حقوق ایران و بین الملل

نویسنده: سید محمدباقر قارونی - دکتر منصور عطاشنه

تعداد صفحه: ۱۸۷

سال و نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۶۰-۶۲-۴

دفتر مرکزی انتشارات: تهران - خ انقلاب - خ وحید نظری - بین خ دانشگاه و خ فخر رازی - ک قدیری - پ ۲۲ واحد ۴. تلفکس: ۶۶۹۶۰۷۶۰

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

مقدمه	۱۰
فصل نخست: کلیات	۱۵
مبحث نخست: سیر تحول پروازهای چارتری	۱۶
گفتار نخست: سیر تاریخی پروازهای چارتری	۱۷
گفتار دوم: نگاه کنونی به پروازهای چارتر در حمل و نقل هوایی و وضعیت آن در آینده	۳۱
مبحث دوم: تعریف پروازهای چارتری، ارکان و اصطلاحات مهم آن	۳۵
گفتار اول: تبیین مفهوم	۳۵
گفتار دوم: ارکان و اصطلاحات مهم در پروازهای چارتری	۳۶
مبحث سوم: ماهیت قرارداد پروازهای چارتری	۴۳
گفتار نخست: تحلیل قرارداد پروازهای چارتری	۴۳
گفتار دوم: انواع اجاره هواپیما	۴۹
مبحث چهارم: انواع پروازهای چارتری	۵۹
گفتار نخست: انواع پروازهای چارتری از حیث موضوع حمل و نقل:	۵۹
گفتار دوم: انواع پروازهای چارتری از حیث کاربری	۶۱
گفتار سوم: انواع پروازهای چارتری از حیث ظرفیت صندلی های هواپیما و سیت ها	۶۲
فصل دوم: نظام حقوقی حاکم بر پروازهای چارتری در حقوق ایران	۶۵
مبحث نخست: قوانین حاکم بر پروازهای داخلی	۶۸
مبحث دوم: مقررات حاکم بر پروازهای چارتری	۷۴
مبحث سوم: شرایط، وظایف و مسئولیت های چارترکننده:	۷۶
گفتار نخست: شرایط چارترکننده	۷۶

- ۷۸..... گفتار دوم-وظایف و مسئولیت های چارترکننده
- ۸۰..... **مبحث چهارم-شرایط، وظایف و مسئولیت های چارتردهنده:**
- ۸۰..... گفتار نخست- شرایط چارتردهنده
- ۸۱..... گفتار دوم- وظایف و مسئولیت های چارتردهنده
- ۸۵..... **مبحث پنجم- انواع مسئولیت در پروازهای چارتری**
- ۸۵..... گفتار نخست-مسئولیت برای فوت و آسیب بدنی مسافر
- ۸۸..... گفتار دوم- مسئولیت برای خسارت وسایل همراه مسافر و کالا
- ۸۹..... گفتار سوم-مسئولیت برای تاخیر (مسافر، کالا و وسایل همراه مسافر)
- ۹۵..... **مبحث ششم- شرایط امدادی و معافیت در قرارداد پروازهای چارتری**
- ۹۵..... گفتار نخست- جایگاه شرط قراردادی در قرارداد پروازهای چارتری
- ۹۸..... گفتار دوم- شروط کاهش یا سلب مسئولیت در قرارداد پروازهای چارتری
- ۱۰۰..... **مبحث هشتم- تخلفات رایج در پروازهای چارتری**
- ۱۰۰..... گفتار نخست- فروش بلیت با قیمت کمتر از نرخ مصوب
- ۱۰۴..... گفتار دوم- عدم درج قیمت مصوب در بلیت
- ۱۰۵..... گفتار سوم- فروش بلیت چارتری بر روی پرواز برنامه ای یا فوق العاده
- ۱۰۷..... گفتار چهارم- عدم استرداد قیمت بلیت های چارتری
- ۱۱۰..... گفتار پنجم-نرخ بلیت یکسان برای کودکان و بزرگسالان
- ۱۱۱..... گفتار ششم- عدم درج اطلاعات مسافر بر روی بلیت
- ۱۱۳..... **فصل سوم: نظام حقوقی حاکم بر پروازهای چارتری در حقوق بین الملل**
- ۱۱۵..... **مبحث نخست: کنوانسیون شیکاگو**
- مبحث دوم - معاهده چند جانبه حقوق بازرگانی سرویس ها هوایی نامنظم
- ۱۲۱..... **اروپایی**
- ۱۲۳..... **مبحث سوم- کنوانسیون ورشو و گوادالاخارا**
- ۱۲۳..... گفتار نخست- کنوانسیون ورشو
- ۱۲۶..... گفتار دوم-کنوانسیون گوادالاخارا ۱۹۶۱
- ۱۳۲..... **مبحث چهارم- مقررات اتحادیه اروپا**
- ۱۳۴..... **مبحث پنجم- سیاست تقنینی کشورهای مختلف در خصوص پروازهای چارتری**

مبحث ششم - مقررات ایالات متحده آمریکا در خصوص پروازهای چارتی.....	۱۳۹
گفتار نخست - وظایف و مسئولیت های چارترکننده.....	۱۴۶
گفتار دوم - وظایف و مسئولیت های چارتردهنده.....	۱۴۸
نتیجه گیری.....	۱۵۳
پیشنهادهای.....	۱۵۸
ضمایم.....	۱۵۹
منابع.....	۱۷۹

مقدمه

جایگاه و نقش حمل و نقل در ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی جوامع امروزی بر کسی پوشیده نیست. به عبارتی امروزه حمل و نقل به عنوان یکی از پایه های اساسی پیشرفت پایدار کشورها تلقی می شود. در این میان حمل و نقل هوایی در مقایسه با بزرگراه و راه آبی، مزایای عمده ای می باشد که منجر به استفاده روزافزون از این روش برای جابجایی مسافر و کالا شده است. برخی از این مشخصات عبارتند از: سرعت، آسایش و راحتی، ایمنی و سهولت استفاده و غیره. لذا هواپیما در جوامع مدرن، امری ضروری از ضروریات زندگی ماشینی تلقی می شود زیرا تمایل به راحتی و سرعت در سفر، گرایش است که در این جوامع نسبت به جوامع غیر توسعه یافته در حال افزایش می باشد. و در همین راستا از بدو اختراع هواپیما و آغاز حمل و نقل هوایی، بشر در پی ارتقاء و بهبود سفرهای هوایی خود بوده است و به موفقیت های چشمگیری نیز در این زمینه دست پیدا کرده است. افزایش حجم جابجایی ها، پیشرفته تر شدن هواپیماها و از همه مهمتر، کاهش قیمت بلیط ها، تاختن پروازها، ضعف مسافران برنامه سفرهایشان را بخاطر افزایش قیمت بلیط ها، تاختن پروازها، ضعف خدمات، ازدحام اطراف فرودگاه ها، ورشکستگی شرکت های حمل و نقل و دیگر مشکلات، درهم گسیخته می دانند که همین موضوع تجربه سفرهایشان را به سطوح نارضایت بخش تنزل داده است. مطالب مذکور از جمله دلایلی هستند که باعث می شود بسیاری از مسافران بخصوص مسافران گروهی، بدنبال روش های جایگزین حمل و نقل هوایی بهتری، نسبت به حمل و نقل هوایی سنتی باشند. جایگزینی که علاوه بر

مزایای پروازهای سستی، ذاتا انعطاف پذیر باشد. از بین این روش ها، چارتر یا اجاره یا در بست هواپیما یک روش مناسب بنظر می رسد. پرواز چارتری به پروازی گفته می شود که یک هواپیما یا بخشی صندلی های آن بنا به سفارش یک ارگان یا شرکت یا شخص حقیقی و یا حقوقی، برای یک دوره زمانی (فصل پروازی) یا به صورت موردی، در مسیر داخلی و یا خارجی به اجاره در می آید. مقصود از چارترکننده شخص حقیقی و یا حقوقی است که با انعقاد قرارداد چارتر یا چارتردهنده (اجاره دهنده بدون واسطه)، تحت عنوان پرور چارتر انجام کند. و منظور از چارتردهنده نیز شرکت های هواپیمایی می باشد که با انعقاد قرارداد چارتر می توانند تمام یا قسمتی از ظرفیت یک هواپیما را در یک دوره زمانی یا بصورت موردی به چارتر کننده واگذار نمایند. چارتر باعث فراهم شدن برنامه های سفری مشتری مورد، انعطاف پذیر و کاهش هزینه های ارزیابی شده و کاهش زمان می گردد. با عنایت به اینکه پرواز چارتری ویژگی های خاص خود را دارد بایستی در حمل و نقل هوایی بین پروازهای منظم، برنامه ای از یک سو و پروازهای چارتری از سوی دیگر تمایز قایل شد. و به همین دلیل در ماده شیکاگو که اساسنامه ایکائو محسوب می گردد مقررات ویژه ای برای پروازهای چارتری وضع شده است. در مورد قابلیت اجرای کنواسیون ورشو در مورد چنین پروازهایی نیز تردید وجود دارد. در این راستا حقوق مسافر بخصوص در صورت وقوع خسارت از اهمیت ویژه ای برخوردار است چرا که وی مواجه با چارترکننده و چارتردهنده بوده و بحث حدود مسئولیت هر یک از ایشان مطرح می گردد. در هر حال امروزه پروازهای چارتری یک بخش پایدار از بازار ایالات متحده را فرا گرفته و در اروپا بخش قابل توجهی از سفرهای هوایی را به خود اختصاص داده است.

اما در نظام حمل و نقل هوایی داخلی کشورمان یکی از موضوع هایی که از سال های گذشته مورد مناقشه بوده وضعیت حقوقی پروازهای چارتری و به ویژه از نقطه نظر حقوق مصرف کننده است. پروازهای چارتری با توجه به قرار گرفتن در ردیف پروازهای غیر برنامه ای، اقدامات خودسرانه برخی فعالان صنعت حمل و نقل هوایی را به دنبال داشته و همین امر سردرگمی و ابهامات فراوانی برای مسافران بوجود آورده، مسایلی مانند قابل استرداد بودن یا نبودن بهای بلیت، فروش با قیمت بالاتر از نرخ مصوب پروازهای برنامه ای، یکسان بودن بهای بلیت بزرگسالان و کودکان و غیره. اظهارنظرهای مختلف متناقض مسئولان مربوط، در زمان های مختلف نیز بر این پیچیدگی ها افزوده است. بطوری که در سال ۱۳۹۲ ریس سازمان هواپیمایی وقت از پروازهای چارتری به عنوان دسته فساد در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تعبیر نمود. در این پژوهش تلاش می گردد تا تصویر کاملی از پروازهای چارتری و انواع آن و جایگاه اینگونه پروازها در گذشته و حال و علل افزایش آن و تاثیرش بر نظام حمل و نقل هوایی، ابعاد مختلف حقوقی پیرامون پروازهایی چه در حقوق داخلی کشورمان و چه در حقوق بین الملل با تاکید بر حقوق مصرف کننده بررسی گردد. همچنین مقررات ایالات متحده در خصوص چنین پروازهایی با توجه به جایگاه آن کشور در صنعت حمل و نقل هوایی و بخصوص پروازهای چارتری مورد پژوهش قرار خواهد گرفت. مباحث مزبور با عنایت به توضیحات بالا و از این جهت که تا کنون بصورت شایسته ای مورد توجه حقوقدانان و محققین قرار نگرفته است سزوار امعان نظر می باشد.